

9. marts 2015

J.nr. 20140039222

Midtvejsevaluering af målopfyldelsen i 2020-strategien

Ifølge den politiske aftale 'En strategi for arbejdsmiljøindsatsen frem til 2020' skal der i 2014 og 2017 i samarbejde med Arbejdsmiljørådet foretages midtvejsevalueringer af, hvordan det går med målopfyldelsen. Dette notat udgør den første midtvejsevaluering.

Midtvejsevalueringen omfatter den første måling af udvikling, og resultaterne skal derfor tages med forbehold. Over tid bliver der bedre mulighed for at vurdere tendensen, fordi det med flere målinger bliver muligt at finde ud af, hvad der er naturlige udsving, og hvad der rent faktisk er ændringer.

Mål for arbejdsmiljøet

Det fremgår af 2020-arbejdsmiljøstrategien, at der er enighed om følgende mål for arbejdsmiljøet i 2020:

- At antallet af alvorlige arbejdsulykker set i forhold til antallet af beskæftigede, er reduceret med 25 pct.
- At andelen af beskæftigede, der er psykisk overbelastede, er reduceret med 20 pct.
- At andelen af beskæftigede, der har muskelskeletoverbelastninger, er reduceret med 20 pct.

Alvorlige arbejdsulykker

Metode og måleperiode ift. arbejdsulykker

Alvorlige arbejdsulykker defineres i denne sammenhæng som arbejdsulykker, der har ført til, at tilskadekomne har fået varigt mén og/eller resulteret i et længerevarende sygefravær på fra arbejdet (Arbejdstilsynet 2013).

Målingen er baseret på oplysninger om anmeldte arbejdsulykker til Arbejdsskadestyrelsen og Arbejdstilsynet.

Arbejdsskadestyrelsen tilkender erstatning ved en méngrad på 5 procent og derover for ulykkestilfælde, som kan anerkendes som en arbejdsulykke. Alle ulykkestilfælde inden for arbejdsmiljølovens område, der har ført til erstatning for en méngrad på 5 pct. og derover, indgår i målingen.

Arbejdsulykker, der har ført til et længerevarende sygefravær, identificeres ved at koble anmeldte arbejdsulykker til Arbejdstilsynet med oplysninger om udbetalinger af sygedagpenge. Tilfælde, som har ført til et sygefravær på over 30 dage indgår i målingen.

I målingen af udviklingen i alvorlige arbejdsulykker er referenceåret 2011.

Resultat

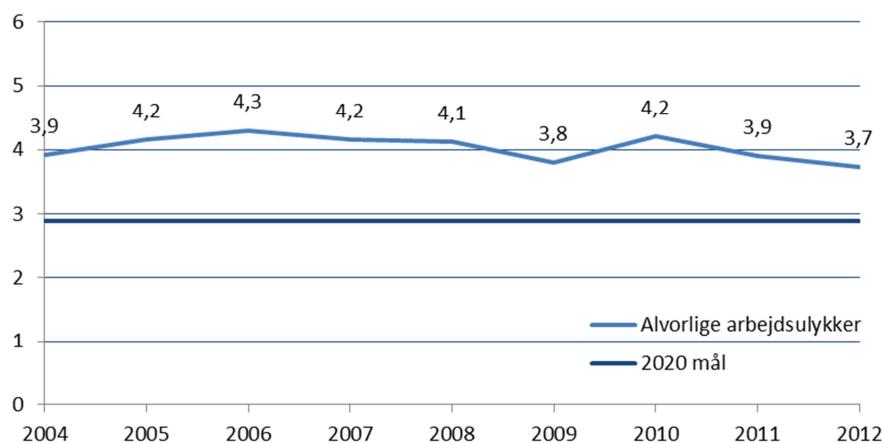
Status for målopfyldelsen er at:

- Alvorlige arbejdsulykker er reduceret med 4 pct. fra 2011 til 2012.

Fra 2011 til 2012 er antallet af alvorlige arbejdsulykker set i forhold til beskæftigelsen ifølge prognosen reduceret fra 3,9 arbejdsulykker pr. 1.000 beskæftigede i 2011 til 3,7 i 2012. Det er positivt, men det er endnu for tidligt at konkludere, at der er tale om en faldende tendens på basis af alene to år inden for 2020-arbejds miljøstrategiens periode (Arbejdstilsynet 2014).

Niveaueet i 2012 er ifølge prognosen lavere, end det har været i perioden 2004-2011, hvor antallet af alvorlige arbejdsulykker pr. 1.000 beskæftigede har varieret mellem 3,8 og 4,3 (figur 1). Det bemærkes i den forbindelse, at der er tale om en prognose for 2012, som derfor er behæftet med usikkerhed (Arbejdstilsynet 2014). Der beregnes en prognose fordi, tallene for 2012 ikke er endelige. Det skyldes, dels at en del arbejdsulykker anmeldes for sent i forhold til anmeldereglerne, dels at der går en vis tid fra en arbejdsulykke anmeldes til der kan foreligge en afgørelse fra Arbejdsskadestyrelsen om, hvorvidt ulykken giver anledning til varigt mén. I 2015 vil der blive udarbejdet en status for måltallene til og med 2013. I den forbindelse vil prognosen for 2012 blive erstattet af det faktiske tal, og der vil på tilsvarende vis blive beregnet en prognose for 2013.

Figur 1 Anmeldte arbejdsulykker, der har ført til varigt mén og/eller længerevarende sygefravær, pr. 1.000 beskæftigede (ulykkesår) 2004-2012 (2012 er baseret på en prognose)

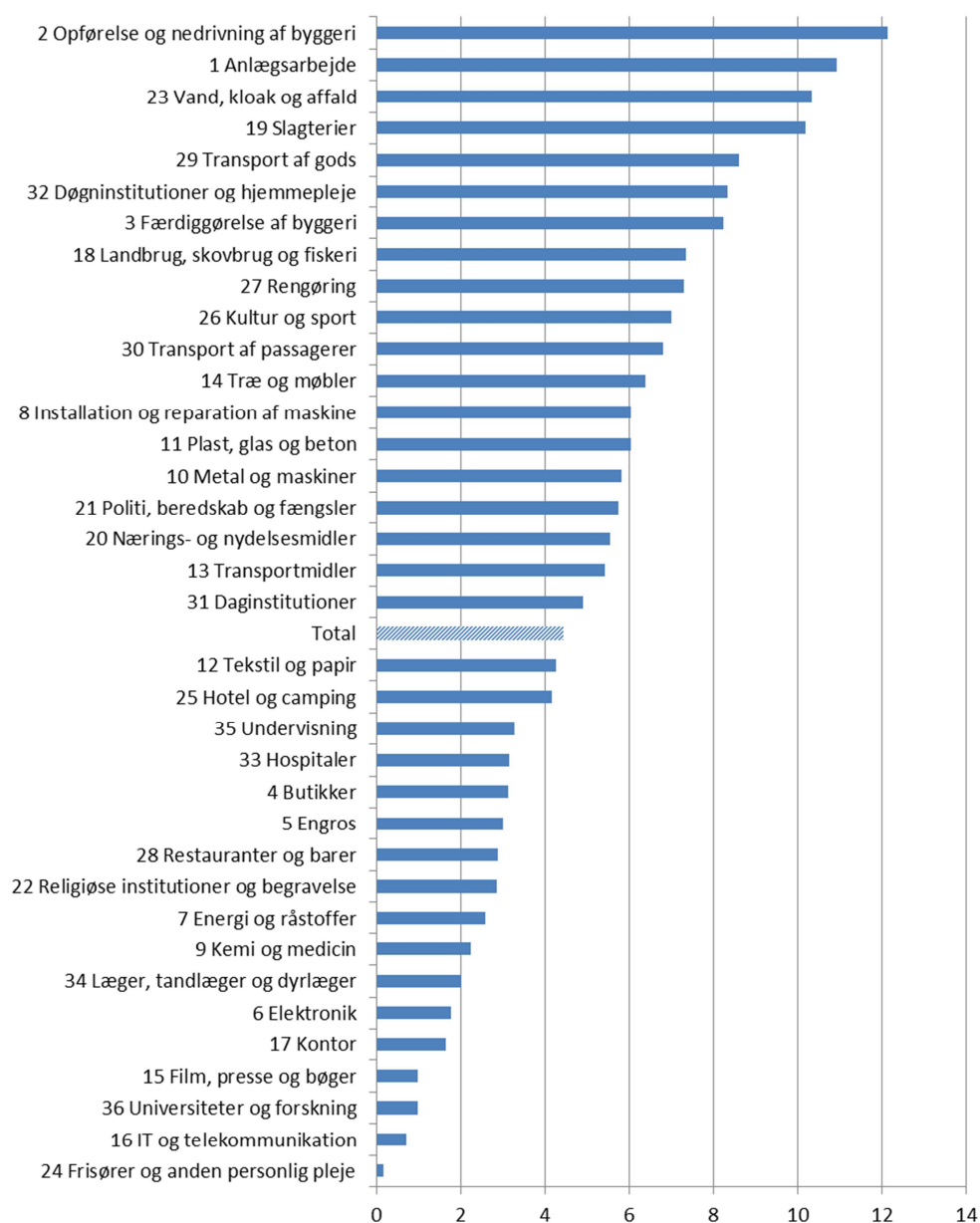

Brancher

Forekomsten af alvorlige arbejdsulykker i branchegrupper belyses på baggrund af anmeldte arbejdsulykker sket i 2011. For branchegrupper er der ikke beregnet prognoser for 2012, da det vil være for usikkert i hver enkelt branchegruppe.

I forhold til antal årsværk, anmeldes der i 2011 flest arbejdsulykker, der har ført til varigt mén og/eller længerevarende sygefravær, i branchegruppen Opførelse og nedrivning af byggeri herefter følger branchegrupperne Anlægsarbejde, Vand, kloak og affald samt Slagterier (figur 2). Dermed er bygge- og anlæg den sektor, hvor der anmeldes relativt flest arbejdsulykker, der har ført til varigt mén og/eller længerevarende sygefravær.

Figur 2 Anmeldte arbejdsulykker for lønmodtagere, der har ført til varigt mén og/eller længerevarende sygefravær, pr. 1.000 årsværk fordelt på Arbejdstilsynets 36 branchegrupper 2011

Årsager til udvikling / forbehold

Prognosen for 2012 beregnes ved at anvende tidligere års informationer om hvor lang tid der går fra arbejdsulykken sker, til den bliver anmeldt og der foreligger en afgørelse i Arbejdsskadestyrelsen.

Det har vist sig, at den tidligere beregnede prognose for det endelige antal alvorlige arbejdsulykker i 2011, var meget præcis. Det har derfor ikke været nødvendigt at justere referencepunktet i 2011, som var baseret på prognosen.

For 2012 kan det endelige tal blive højere end prognosen for 2012. Det skyldes, at antallet af sager, som endnu ikke er afgjort på opgørelsestidspunktet, er relativt højere på opgørelsestidspunktet, end det var tilfældet i det foregående år. Det vurderes, at der aktuelt ikke er grundlag for at ændre i metoden til at beregne prognosen, men det vil også fremover løbende blive vurderet om metoden skal justeres.

Psykisk arbejdsmiljø

Metode og måleperiode ift. psykisk arbejdsmiljø

Reduktionsmålene for psykisk arbejdsmiljø måles ved hjælp af den store spørgeskemaundersøgelse – Arbejdsmiljø og helbred i Danmark – som Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø gennemfører hvert andet år.

Der er udviklet et belastningsindeks, som drejer sig om at måle, hvor mange personer der både er udsat for bestemte arbejdsmiljøpåvirkninger, og samtidig har bestemte belastningsreaktioner:

1. Hvor mange, der er udsat for en høj grad af psykosociale påvirkninger (fx følelsesmæssige krav og tidspres), som samtidig oplever en relativt høj grad af stress.
2. Hvor mange, der er udsat for vold og/eller trusler om vold, som samtidig har symptomer på depression.
3. Hvor mange, der er udsat for mobning, som samtidig har symptomer på depression.

Belastningsindekset kan ikke opgøre, hvor mange der er overbelastede i klinisk forstand. Det kan en spørgeskemaundersøgelse ikke anvendes til. Den nærmere definition af belastningsindekset er beskrevet i 'Målemetode til vurdering af reduktion af muskel-skelet-overbelastede og psykisk overbelastede i 2020-arbejdsmiljøstrategien' (NFA og Arbejdstilsynet 2013).¹

For psykisk arbejdsmiljø identificerer metoden en gruppe på 14,5 pct. af de beskæftigede lønmodtagere i AH2012. Denne andel skal falde til 11,6 pct. i AH2020, for at målet om en 20 pct. reduktion er nået.

¹ Kilden kan findes her: <http://arbejdstilsynet.dk/~media/at/at/07-arbejdsmiljoe-i-tal/03-overvaagning/metoder-overvaagning-2020/metode%20til%20opg%C3%B8relse%20af%20reduktionsm%C3%A5lene%20vedr%20%20muskel-skelet%20og%20psykisk%20arbejdsmilj%C3%B8%20pdf.ashx>

Referencepunktet er 2012, da målopfyldelsen tager udgangspunkt i undersøgelsen Arbejdsmiljø og Helbred, som gennemføres hvert 2. år, første gang i 2012.

Resultat

Andelen af personer, der udpeges af belastningsindekset for psykisk arbejdsmiljø er steget fra 14,5 pct. i 2012 til 15,1 pct. i 2014. Således er andelen af lønmodtagere, der udpeges af indekset for psykisk arbejdsmiljø steget med 4,5 pct. Tabel 1 viser denne udvikling samt konfidensintervaller og p-værdi. Ændringen er *ikke* statistisk signifikant, og der er dermed ikke statistisk sikkerhed for, at der rent faktisk er sket en ændring.

Tabel 1: Udviklingen af indeks for psykisk arbejdsmiljø 2012-2014 Baseret på NFAs arbejdsmiljø og helbred 2012-2014 kalibreret til landsgennemsnit.

	Andel	Nedre 95% konfidensinterval	Øvre 95% konfidensinterval
Belastningsindeks 2012, pct	14,46 pct.	13,90	15,03
Belastningsindeks 2014, pct	15,11 pct.	14,61	15,62
Difference (2012-2014) = 0,65 pct. point. Procentvis ændring: 0,65/14,46 *100 % = 4,5 pct.		P-værdi = 0,092	

Risikofaktorer

Udviklingen inden for risikofaktorer, der indgår i belastningsindekset for psykisk arbejdsmiljø, fremgår af tabel 2 og tabel 3

Tabel 2: Udviklingen af enkelte risikofaktorer der indgår i belastningsindekset for psykisk arbejdsmiljø, 2012-14. Baseret på NFAs arbejdsmiljø og helbred 2012-2014 kalibreret til landsgennemsnit.

Arbejdsmiljø-faktor	Gn.snit. 2012	Gn.snit 2014	Ændring af gn.snit.	P-værdi
Hjælp og støtte fra nærmeste leder?	2,44	2,44	0	0,9870
Kollegial anerkendelse	1,98	1,97	-0,01	0,3267
Kollegialt samarbejde *	1,81	1,78	-0,02	0,0152
Indflydelse på, hvordan arbejdsopgaver løses *	1,65	1,68	0,02	0,0206
Følelsesmæssigt berørt af arbejdet *	2,87	2,8	-0,07	0
Nok information, for at udføre arbejdet *	2,15	2,13	-0,02	0,0108
Vejledning og instruktion *	2,26	2,24	-0,02	0,0421
Klare arbejdsopgaver *	1,67	1,7	0,02	0,0043
Modsattede krav i arbejdet *	2,72	2,75	0,03	0,0075
Nok tid til arbejdsopgaver	2,61	2,6	-0,01	0,1907
Tidsfrister, som er svære at holde	3,11	3,13	0,01	0,1879

*Statistisk signifikant på 0,05-niveau

Kilde: Arbejdsmiljø og helbred 2012 og 2014.

De enkelte risikofaktorer, der indgår i belastningsindekset for psykisk arbejdsmiljø, er ikke forandret betydende fra 2012 til 2014.

Selv om faktorerne vejledning og instruktion, kollegialt samarbejde, indflydelse på hvordan arbejdsopgaver løses, følelsesmæssige krav, information i arbejdet, klarhed om arbejdsopgaverne og modsatrettede krav i arbejdet noteres for en signifikant forandring i forskellige retninger, kan forskellene dog ikke betragtes som særligt store. At de små forskelle alligevel er signifikante kan skyldes, at spørgeskemaundersøgelserne er udført på meget store stikprøver, og således kan en ændring være statistisk signifikant, selvom ændringen er uden praktisk betydning.

Det skal her tilføjes, at det ikke muligt matematisk/statistisk ud fra to målinger alene at afgøre/teste hvilke af de estimerede ændringer, der er bemærkelsesværdigt store set i forhold til de tilfældige udsving, der altid vil være over tid. Det vil kræve en længere tidsserie at kunne vurdere den typiske ændring over to år, som den nu estimerede ændring skulle sammenlignes med. Mange af de ændringer, der her ses at være signifikante på 5 pct. niveau, vil derfor sandsynligvis være resultater af tilfældige variationer over tid.

Tabel 3: Udviklingen af risikofaktorerne mobning, vold og trusler om vold, der indgår i belastningsindekset for psykisk arbejdsmiljø, 2012-14. Baseret på NFAs arbejdsmiljø og helbred 2014 kalibreret til landsgennemsnit.

Arbejdsmiljø-faktor	Pct. 2012	Pct. 2014	Ændring i pct-point	P-værdi
Udsat for mobning	11,75	11,57	-0,18	0,6090428
Udsat for vold	5,40	5,78	0,38	0,1134004
Truet med vold	8,49	8,37	-0,12	0,6899118

Vi kan heller ikke slutte, at der skulle være sket en ændring, når det kommer til andelen, der har været udsat for mobning, vold eller trusler om vold. Tabel 3 viser, at der er sket meget små ændringer i andelen af lønmodtagere, der har været udsat for hhv. mobning, vold og trusler om vold. Samtidig viser analysen, at ændringerne ikke er statistisk signifikante.

Belastningsreaktioner

De enkelte elementer, der indgår i belastningsindekset for psykisk arbejdsmiljø, er som beskrevet ikke forandret mærkbart fra 2012 til 2014 – heller ikke hvad angår belastningsreaktionerne.

Tabel 4: Udviklingen af belastningsreaktioner, der indgår i belastningsindekset for psykisk arbejdsmiljø, 2012-14. Baseret på NFAs arbejdsmiljø og helbred 2014 kalibreret til landsgennemsnit.

Belastningsreaktion	Pct. 2012	Pct. 2014	Ændring i pct-point	P-værdi
Relativ høj depressions-score	22,05	22,29	0,24	0,61
Relativ høj stres-score	20,84	21,11	0,27	0,55

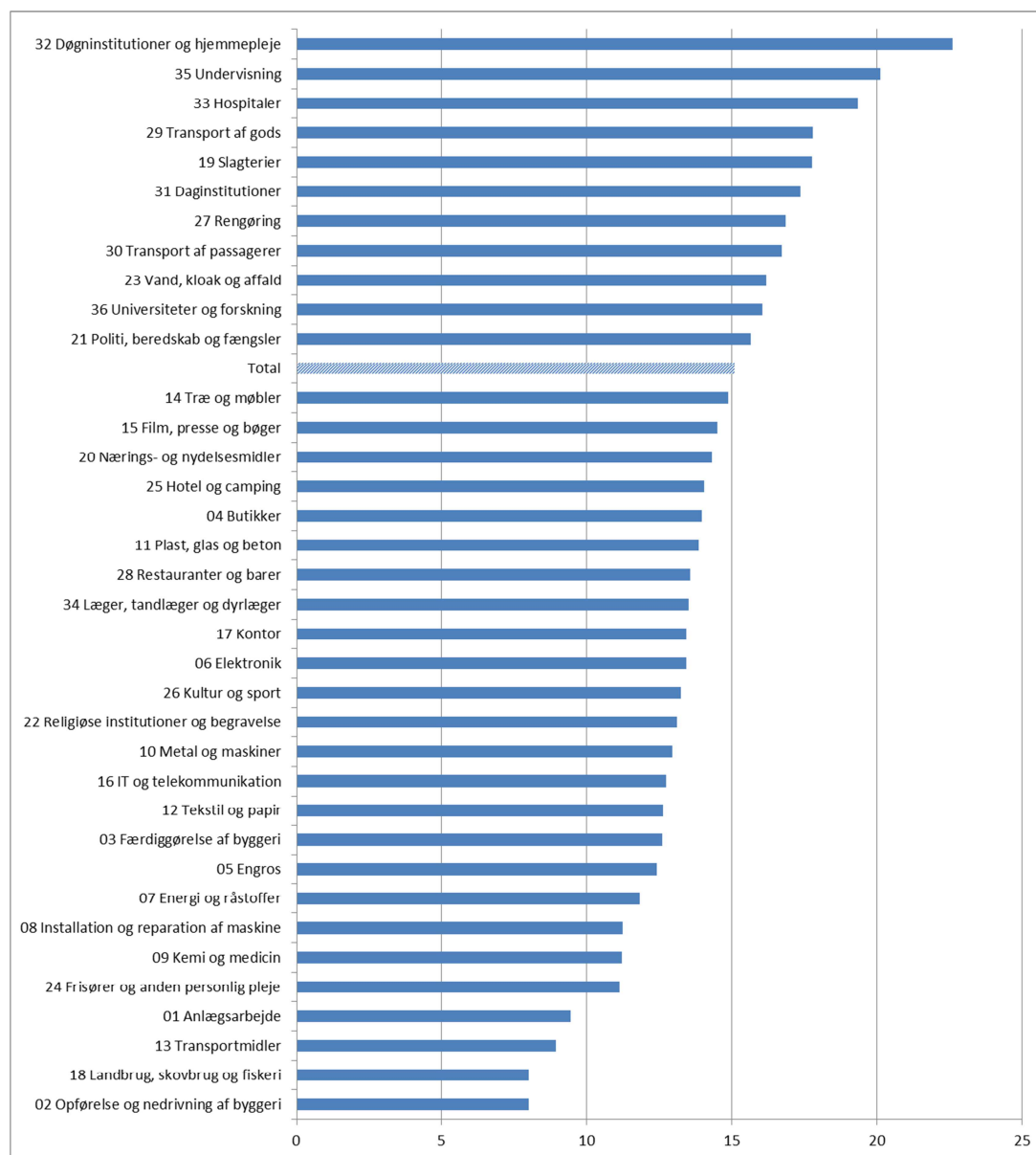
Som det er tilfældet med udviklingen for selve indekset for psykisk arbejdsmiljø, er der ikke nogen af belastningsreaktionerne, der har forandret sig signifikant i perioden fra 2012 til 2014. Det gælder også for målet for depression og stress.

Brancher

Fordelinger på branche viser at der i branchegrupperne Hospitaler, undervisning samt døgninstitutioner og hjemmepleje findes størst andel af personer, der udpeges af belastningsindekset. Det fremgår at flere branchegrupper, der omfatter arbejde med og blandt mennesker, topper listen. Derudover er der særligt store andele, der udpeges af belastningsindekset, inden for brancherne transport af gods, slagterier og rengøring.

Kun for branchen 'Daginstitutioner' er der sket en statistisk signifikant udvikling i andelen af personer, der udpeges af indekset for psykisk arbejdsmiljø. Denne andel var i 2012 på 14,4 pct., mens den i 2014 er steget til 17,4 pct.

Figur 3: Andelen af lønmodtagere omfattet af belastningsindeks for psykisk arbejdsmiljø, fordelt på Arbejdstilsynets 36 branchegrupper. Baseret på NFAs arbejdsmiljø og helbred 2014 kalibreret til landsgennemsnit.

Årsager til udvikling / forbehold

De enkelte elementer, der indgår i belastningsindekset for psykisk arbejdsmiljø, er ikke forandret signifikant fra 2012 til 2014, præcis som det er tilfældet med udviklingen for selve indekset for psykisk arbejdsmiljø, og vi kan ikke konkludere, at der skulle være sket forandringer af andelen af personer, der er omfattet af de forskellige kriterier i indekset.

De her angivne p-værdier er beregnet ved standardmetoder ud fra de foreliggende tal. Resultaterne bør tolkes med forbehold for, at spørgeskemaundersøgelserne er udført på meget store stikprøver, og således kan en lille ændring være statistisk

signifikant på 5 pct. niveau, selvom ændringen er uden praktisk betydning. Det er derfor vigtigt at holde ændringens størrelse for øje, når resultaterne tolkes.

Det skal her tilføjes, at det ikke muligt matematisk/statistisk ud fra to målinger alene at afgøre/teste hvilke af de estimerede ændringer, der er bemærkelsesværdigt store set i forhold til de tilfældige udsving, der altid vil være over tid. Det vil kræve en længere tidsserie at kunne vurdere den typiske ændring over to år, som den nu estimerede ændring skulle sammenlignes med. Mange af de ændringer, der her ses at være signifikante på 5 pct. niveau, vil derfor sandsynligvis være resultater af tilfældige variationer over tid.

Muskel-skelet

Metode og måleperiode ift. muskel-skelet

Reduktionsmålene for muskel-skelet måles også ved hjælp af den store spørgeske- maundersøgelse – Arbejdsmiljø og helbred i Danmark – som Det Nationale Forsk- ningscenter for Arbejdsmiljø gennemfører hvert andet år, første gang var i 2012.

Der er udviklet et belastningsindeks for muskel-skelet, hvor det måles, hvor mange personer der er udsat for muskel-skelet-påvirkninger i arbejdet (fx dårlige arbejds- stillinger eller tunge løft), og som samtidig har flere belastningsreaktioner (smerte og træthed).

Belastningsindekset kan ikke opgøre, hvor mange der er overbelastede i klinisk forstand. Den nærmere definition af belastningsindekset er beskrevet i 'Målemeto- de til vurdering af reduktion af muskel-skelet-overbelastede og psykisk overbela- stede i 2020-arbejdsmiljøstrategien' (NFA og Arbejdstilsynet 2013).²

For muskelskelet indekset identificerer metoden en gruppe på 9,7 pct. i baseline fra AH2012. Denne andel skal falde til 7,7 pct. i AH2020, for at målet om en 20 pct. reduktion er nået.

² Kilden kan findes her: <http://arbejdstilsynet.dk/~media/at/at/07-arbejdsmiljoe-i-tal/03-overvaagning/metoder-overvaagning-2020/metode%20til%20opg%C3%B8relse%20af%20reduktionsm%C3%A5lene%20vedr%20%20muskel-skelet%20og%20psykisk%20arbejdsmilj%C3%B8%20pdf.ashx>

Resultater

Andelen af personer, der udpeges af belastningsindekset for muskelskelet er faldet fra 9,7 pct. i 2012 til 8,5 pct. i 2014. Således er andelen, der har muskelskeletoverbelastninger reduceret med 11,8 pct. Nedenstående tabel viser denne udvikling samt konfidensintervaller og p-værdi.

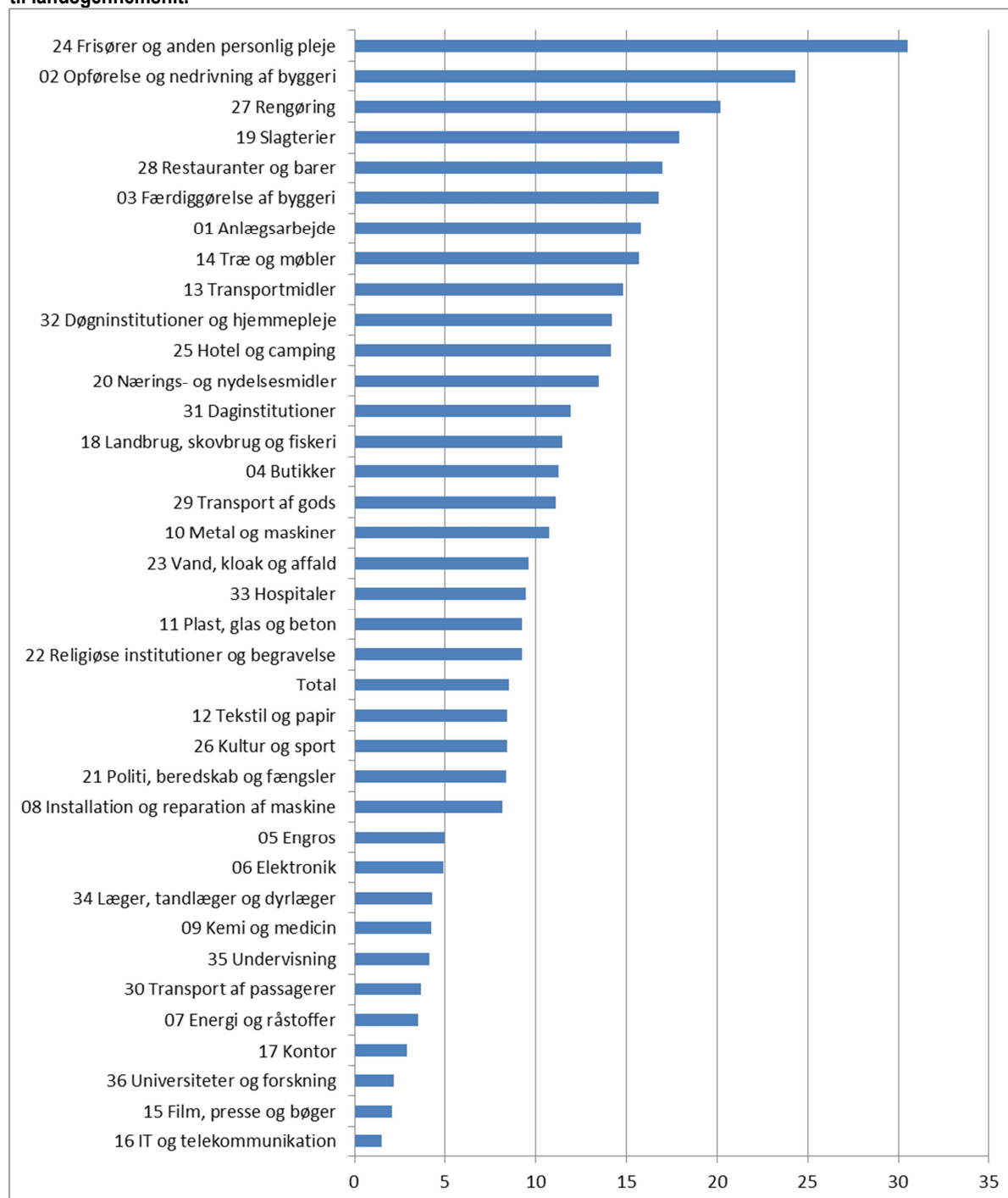
Tabel 5: Udviklingen af indeks for muskel-skelet 2012-2014, baseret på NFAs arbejdsmiljø og helbred 2012-2014 kalibreret til landsgennemsnit.

	Andel	Nedre 95% konfidensinterval	Øvre 95% konfidensinterval
Belastningsindeks 2012, pct	9,68%	9,13	10,25
Belastningsindeks 2014, pct	8,54%	8,13	8,97
Difference (2012-2014) = -1,14 pct. point. Procentvis ændring: $-1,14/9,68 * 100 \% = \underline{\underline{-11,77 \%}}$		P-værdi = 0,001	

Brancher

Fordelinger på branche viser, at der i branchegrupperne 'anlægsarbejde', 'opførelse og nedrivning af byggeri' samt 'rengøring' findes særligt store andele af personer, der udpeges af belastningsindekset. Nedenstående figur viser endvidere, at en række andre brancher præget af manuelt arbejde har andele tæt på det dobbelte af andelen på 8,5 pct. blandt alle i 2014.

Figur 4: Andelen af lønmodtagere omfattet af belastningsindeks for muskelskelet, fordelt på Arbejdstilsynets 36 branchegrupper. Baseret på NFAs arbejdsmiljø og helbred 2014 kalibreret til landsgennemsnit.

Dette afspejler bl.a. at fysiske krav i arbejdet generelt varierer meget mellem branche- og jobgrupper med en tydelig todeling: Job- og branchegrupper præget af manuelt arbejde har høje fysiske krav, mens det modsatte er tilfældet for jobgrupper præget af stillesiddende arbejde.

Kun for brancherne 'engros' og 'transport af passagerer', er der sket en statistisk signifikant udvikling i andelen af personer, der udpeges af indekset for muskelskelet. For 'engros' er andelen faldet fra 8,2 pct. i 2012 til 5 pct. i 2014, mens der for 'transport af passagerer' er sket et fald fra 9 pct. i 2012 til 3,7 pct. i 2014.

Risikofaktorer

For flere af arbejdsmiljøfaktorerne i belastningsindekset for muskelskelet er der tale om en reduktion i andelen af personer der opfylder kriterierne for at kunne omfattes af indekset. Vi kan således se fald på mere end 1 pct. point for stående arbejde, vrid, løftede arme og gentagne bevægelser – også når der tages højde for den statistiske usikkerhed. Andelen af personer med typiske løft på mere end 30 kg er ligeledes faldet.

Tabel 6: Udviklingen af risikofaktorerne, der indgår i belastningsindekset for muskel-skelet, 2012-14. Baseret på NFAs arbejdsmiljø og helbred 2014 kalibreret til landsgennemsnit.

Arbejdsmiljø-faktor	Pct. 2012	Pct. 2014	Ændring i pct-point	P-værdi
Står mindst 3/4 af tiden*	41,01	39,29	-1,72	0,0018
Sidder på hug mindst 1/4 af tiden	17,21	17,2	-0,01	0,9894
Skubber eller trækker mindst 1/4 af tiden	21,1	20,9	-0,2	0,6804
Løfter mindst 1/4 af tiden	31,4	30,68	-0,72	0,1795
Typiske løft vejer mindst 30 kg.*	5,14	4,28	-0,86	0,0011
Vrider mindst 1/4 af tiden*	29,32	27,93	-1,39	0,0080
Arme løftet mindst 1/4 af tiden*	19,46	18,33	-1,13	0,0148
Gentagne bevægelser mindst 1/4 af tiden*	22,23	20,45	-1,78	0,0001

*Statistisk signifikant på 0,05-niveau

Kilde: Arbejdsmiljø og helbred 2012 og 2014.

Belastningsreaktioner

Det overordnede fald for muskelskelet afspejler sig i delelementerne i målet. De kan i tabel 6 ses signifikante og relativt store fald i andelen af personer, der omfattes af målet på de enkelte arbejdsmiljøfaktorer. Det er ikke så entydigt i henhold til belastningsreaktionerne i tabel 7.

Tabel 7: Udviklingen af belastningsreaktionerne, der indgår i belastningsindekset for muskel-skelet, 2012-14. Baseret på NFAs arbejdsmiljø og helbred 2014 kalibreret til landsgennemsnit.

Belastningsreaktion	Pct. 2012	Pct. 2014	Ændring i pct-point	P-værdi
Høj anstrengelse i arbejdet (scorer 6-10 i spm. 23)	31,5	27,43	-4,07	< 0,0001
Noget træt, meget træt, helt udmattet efter arbejde	64	64,3	0,3	0,58
Begrænset i arbejde pga. smerter inden for de sidste tre måneder*	24,9	23,5	-1,4	0,003

*Statistisk signifikant på 0,05-niveau

Kilde: Arbejdsmiljø og helbred 2012 og 2014.

Der ses et stort signifikant fald i andelen af personer, der angiver at have høj anstrengelse i arbejdet, et mindre statistisk signifikant fald af personer begrænset af smerter i arbejdet, men der kan ikke konkluderes nogen udvikling for træthed eller smerte.

Noget tyder på, at det er faktorerne i arbejdet og graden af anstrengelse, der 'bærer' det store fald.

Årsager til udvikling / forbehold

Også for resultaterne for muskel-skelet, gælder det forbehold, at det ikke muligt matematisk/statistisk ud fra to målinger alene at afgøre/teste hvilke af de estimerede ændringer, der er bemærkelsesværdigt store set i forhold til de tilfældige udsving, der altid vil være over tid. Det vil kræve en længere tidsserie at kunne vurdere den typiske ændring over to år, som den nu estimerede ændring skulle sammenlignes med. Mange af de ændringer, der her ses at være signifikante på 5 pct. niveau, vil derfor sandsynligvis være resultater af tilfældige variationer over tid.

Kilder

Arbejdstilsynet 2014. Status for mål om reduktion i alvorlige arbejdsulykker i 2020-arbejds miljøstrategien

Arbejdstilsynet 2013. Målemetode og referencepunkt for mål om reduktion i alvorlige arbejdsulykker i 2020-arbejds miljøstrategien

Det Nationale Forskningscenter for Arbejds miljø og Arbejdstilsynet 2013. Målemetode til vurdering af reduktion af muskel-skelet-overbelastede og psykisk overbelastede i 2020-arbejds miljøstrategien

Det Nationale Forskningscenter for Arbejds miljø 2015. Opgørelse af belastningsindeks for psykisk arbejds miljø og muskelskelet 2015. Midtvejsevaluering af målopfyldelsen i 2020-strategien.